

Тема № 2

Міжнародно-правові стандарти і конституційне законодавство України про правовий статус індивіда.

Питання теми;

Вступ

1. Класифікація міжнародно правових стандартів.
2. Роль міжнародно-правових стандартів у формуванні правового статусу людини і громадянина.
3. Основні положення Конвенції по захист прав людини і основних свобод 1950 р.
4. Міжнародно-правові стандарти економічних, соціальних та культурних прав людини.
5. Дотримання міжнародно-правових стандартів прав людини судовими органами України.

Висновки

Рекомендована література

1. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 р. / Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 50. – Ст540
2. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року // Офіційний вісник України. – 2008. – № 93 [Електронний ресурс].
3. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції. Київ : Реферат, 2006. С. 2
4. Конституція України: затверджена Законом України від 28 червня 1996 р. № 254к / 96- ВР (із змінами, внесеними Законом України від 1 лютого 2011 р. № 2952-VI (2952-17)). Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141 ; 2011. № 10. Ст. 68.

Вступ

Міжнародні **стандарти** в галузі прав людини – це загальновизнані **міжнародно-правові** норми, які закріплюють на загальнолюдському рівні статус особистості і встановлюють перелік основоположних прав і свобод, обов'язок держав дотримуватися цих прав і свобод, а також межі можливого або припустимого їх обмеження.

Питання 1

Міжнародні стандарти прав людини є системою прав, які розкривають сучасну ідею прав людини, закріплену в основних міжнародно-правових документах і, відповідно, визнану в усьому світі. Стандарти основних прав і свобод людини і громадянина регулюються низкою міжнародно-правових актів, що визначають політичні, природні, культурні, соціальні права. Автор зробив висновок про те, що у основу Конституції України закладено принципово нові правові парадигми зовнішньої і внутрішньої державної політики України, що спрямовані на утвердження й забезпечення прав і свобод людини і громадянина. А це об'єктивно вимагає істотної переорієнтації та модифікації всієї національної правової системи. В Україні набуває поширення теорія визнання людської гідності, яка є інтегративною властивістю природи людини та виступає як один з інституційних джерел її основних прав. І з огляду на це у загальній теорії права сформульовано антропогенну інтерпретацію людської гідності, поняття якої визначається як самоцінність людини як унікальної біосоціальної істоти. Адже держава має охороняти, захищати права і свободи людини та громадянина, гарантувати їх реальне здійснення. Відповідно, держава повинна створювати необхідні умови для гідної праці, надавати соціальну допомогу тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

Питання 2

Нормами загального міжнародного права та національного конституційного права держав встановлюється внутрішній взаємозв'язок,

результати якого, істотно впливають на національне законодавство, звідси інтеграція України в міжнародне співтовариство держав стає неможливою без приведення у відповідність з міжнародними стандартами прав людини національного законодавства і правозастосовної діяльності, а з іншого – саме національне конституційне право держав виступає тим «нормативним резервом», з якого міжнародне право черпає об'єкти свого майбутнього нормативного регулювання, створюючи відповідне «замкнуте коло» глобального міжнародного правового регулювання, включаючи міжнародну правотворчість та формування масиву міжнародно-правових зобов'язань держав, що виникають на основі договірних норм сучасного міжнародного права та реалізуються в повсякденній практиці діяльності держав та їх органів. Але, крім суто функціонально-нормативного значення, міжнародні правові стандарти прав і свобод людини (особистості) відіграють і важливу статутарно-конституюючу роль, бо саме завдяки ним формуються основоположні нормативні приписи, що фактично формують правовий статус людини і громадянина, причому як в умовах існування сучасного світу, так і в умовах формування та функціонування сучасної демократичної правової державності. Отже, формуючись на рівні міжнародного співтовариства держав, за рахунок рецепції гуманітарних настанов національного конституційного права держав, використовуючи договірний механізм міжнародної нормотворчості, міжнародні правові стандарти, що закріплюються у вигляді норм міжнародних багатосторонніх договорів, після їх підписання державами-учасниками, повертаються на національний конституційний рівень правового регулювання держав та завдяки механізму національної імплементації, входять в систему національного конституційного законодавства, становлячись нормами національних законів, що повинні виконувати всі суб'єкти національного права. Отже, можна стверджувати, що міжнародні правові стандарти прав і свобод людини на рівні загального міжнародного права формують міжнародно-правовий статус людини і громадянина, який потім, завдяки легальним і конституційним механізмам національного права держав, запозичується національною системою конституційного законодавства, впливаючи на формування правового статусу людини і громадянина в конкретній державі, який зазвичай закріплюється в конституції цієї держави – через його доповнення, конкретизацію, деталізацію, модифікацію.

Питання 3

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод - прийнята відповідно до Загальної декларації прав людини з метою додержання країнами-підписантами (учасниками Ради Європи) та забезпечення на своїй території прав та основоположних свобод людини. Конвенція була відкрита для підписання 4 листопада 1950 року, набула чинності 3 вересня 1953. Вона запровадила судовий механізм захисту визнаних міжнародним правом загальних стандартів політичних, економічних, соціальних і культурних прав та свобод людини в країнах-членах Ради Європи. Конвенція складається з 59 статей та 3 розділів: Права і свободи (ст. 2-18), Європейський суд з прав людини (ст. 19-51), Інші положення (ст. 52-59).

Права, які захищаються Конвенцією:

- Право на життя (ст. 2)
- Право на свободу і особисту недоторканість (ст. 5)
- Право на справедливий суд (ст. 6)
- Право на повагу до приватного та сімейного життя (ст. 8)
- Право на шлюб (ст. 12)
- Право на ефективний засіб юридичного захисту (ст. 13)
- Право на свободу думки, совісті релігії (ст. 9)

Конвенція забороняє:

- Катування і нелюдське, або таке, що принижує гідність, поводження чи покарання;
- Смертну кару.
- Рабство і примусову працю.
- Дискримінацію у здійсненні прав і свобод, які викладені у Конвенції.
- Вислання особи з території держави, громадянином якої вона є, або позбавлення особи права в'їзду на територію держави, громадянином якої вона є.
- Покарання без закону.

Питання 4

Існують дві точки зору щодо розуміння сутності соціальних та економічних прав людини і громадянина. Зазначають, що багато соціально-економічних прав мають характер принципів, правових стандартів і не забезпечуються безпосереднім захистом у судовому порядку. На підтвердження позиції є положення Міжнародного пакту про громадянські та політичні права та Міжнародного пакту про соціальні, економічні та культурні права. Положення першого Пакту підлягають застосуванню без застережень, тоді як Положення другого Пакту реалізуються залежно від матеріальних можливостей держави та поступово. З огляду на другу точку зору таке розуміння соціально-економічних прав суперечить ст. 22 Конституції України, відповідно до якої конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані, а також ст. 8 Конституції України, згідно з якою норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується.

На відміну від особистих і політичних прав і свобод економічні, соціальні та культурні права є позитивними — їх забезпечення вимагає від держави певних дій.

Економічні права та свободи – це можливості людини і громадянина у сфері виробництва, розподілу, обміну і використання матеріальних благ.

До економічних прав відносяться:

- право на підприємницьку діяльність (ст. 42);
- право на працю (ст. 43);
- право на страйк (ст. 44);
- право на відпочинок (ст. 45);
- право на приватну власність;

Соціальні права і свободи – це можливості людини і громадянина із забезпеченням належних соціальних умов життя. Цим і пояснюється їх призначення.

До системи соціальних прав Конституція України відносить:

- право на соціальний захист(ст.46);
- право на житло(ст.47);

- право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї (ст.48);
- право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування (ст. 49).

Культурні права – це права, що забезпечують можливості вільного духовного розвитку особистості і суспільства.

До культурних прав відносяться:

- право на освіту (ст. 53);
- право на свободу культурної, наукової та творчої діяльності. (ст. 54)

Питання 5

Судовий захист прав людини не обмежено національною системою судів, він включає міжнародні судові органи, зокрема Європейський Суд з прав людини, що функціонує, на думку багатьох вчених, як найефективніший правозахисний механізм .У цьому аспекті Україна не є винятком. У статті 3 її Основного Закону закріплено положення, відповідно до яких людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку визнаються в державі найвищою соціальною цінністю. Зміст і спрямованість діяльності держави визначають права і свободи людини та їх гарантії. Європейський Суд з прав людини (ЄСПЛ – далі Суд) є міжнародним судовим органом у системі міжнародного контролю за виконанням Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року державами, які до неї приєдналися. Умови заснування Суду, його структура та основні положення діяльності встановлені у Конвенції. Україна ратифікувала Конвенцію 17 липня 1997 р. Винесене Європейським судом рішення носить обов'язковий характер, є остаточним і оскарженню не підлягає. Прецедентне право Європейського суду впливає на судову практику держав і сприяє дотриманню основних прав і свобод людини. Отже, основна мета функціонування міжнародно-правових механізмів полягає в контролі і забезпеченні дотримання міжнародних стандартів з прав людини .Особливо це відноситься до основних прав особистості і, реалізація й охорона яких повинна бути забезпечена судовою незалежністю в державі. Ефективною в механізмі судового захисту

прав людини є можливість захисту своїх прав у міжнародних інстанціях. Як зазначив міністр юстиції України В. Лавринович, протягом останніх десяти років значно зросла кількість скарг, що подаються до Європейського суду проти України. Станом на грудень 2008 року в Європейському суді на розгляді загалом перебувало 96550 справ проти держав-сторін Конвенції. З них 8500 справ проти України, що становить 8,8 відсотків від загальної кількості справ (станом на початок 2008 р. – 7 відсотків, 2007 р. – 7,6, 2006 р. – 5,7 відсотка). На початок 2010 року кількість справ щодо України, які перебувають на розгляді в Європейському суді, вже зросла до 10000. Така тенденція свідчить про зростання рівня правової культури населення, що, у свою чергу, позитивно впливає на розвиток держави, зокрема утвердження міжнародних стандартів у сфері захисту прав людини.

Висновки

Підсумовуючи, що сьогодні законодавство України з прав людини і насамперед Конституція нашої держави відповідають міжнародно-правовим стандартам. Так, незважаючи на прогрес у законодавчій сфері, в Україні існує потреба у вдосконаленні правозастосовної практики та впровадженні в дію названих міжнародних стандартів, зокрема, через використання судової практики Європейського суду з прав людини та Міжнародного суду ООН. До того ж вступ України до Ради Європи зобов'язує дотримуватися міжнародних норм і принципів у галузі захисту прав людини.